

ARBEIDSRETTE

DOM

Avsagt: 18. mai 2021

Saksnr.: 14/2020

Lnr.: AR-2021-14

Dommere: Jakob Wahl
Eli Mette Jarbo
Ingse Stabel
Tor-Arne Solbakken
Niels Selmer Schweigaard
Roger Hansen
Bent Ove Hanasand

Saken gjelder: Pensjonsordning og pensjonsgrunnlag for sjømenn.

Norsk Sjøoffisersforbund

Advokat Imran Haider

Partshjelpere:

Det norske maskinistforbund
Norsk Sjømannsforbund

Advokat Knut Walle-Hansen
Advokat Imran Haider

mot

1. Kystrederiene
2. Sølvtans Rederi AS

Advokat Tarjei Thorkildsen
Advokat Tron Dalheim

DOM

- (1) Saken gjelder to spørsmål. Det første er om Kystrederiene har forpliktet seg tariffrettslig til å etablere pensjon på OTP-nivå for å sikre sine ansatte tjenstepensjon for perioden mellom 67 og 77 år. Det andre spørsmålet gjelder pensjonsgrunnlaget for en tariffavtalt tilleggspensjonsordning for perioden mellom 60 og 67 år, nærmere bestemt forståelsen av begrepet «sluttlønn» i overenskomsten.
- (2) Sølvrans Rederi AS (Sølvrans) ble opprettet i 1986 og opererer brønnbåter for transport av levende fisk. Selskapet har hovedkontor i Ålesund og har virksomhet i Norge, Skottland, Tasmania og Canada. Rederiet har 19 båter og totalt 237 ansatte, inkludert skipsførere, styrmenn, maskinister og matroser. Rederiet er medlem i Kystrederiene og er blant annet bundet av overenskomst for skipsførere og styrmenn på skip tilsluttet Kystrederiene.
- (3) **Sakens tariffrettslige ramme**
- (4) Mellom Kystrederiene, tidligere Fraktestartøyenes Arbeidsgiverforening, og Norsk Sjøoffisersforbund (NSOF) er det inngått overenskomst for skipsførere og styrmenn på skip tilsluttet Kystrederiene (overenskomsten). Tvisten gjelder overenskomsten for perioden 2018 – 2020.
- (5) I forbindelse med forhandlinger om revisjon av overenskomsten i 2006 ble det 20. september 2006 inngått en protokoll som i punkt 9 inneholdt følgende om pensjon:

«Det nedsettes et partssammensatt utvalg som skal se på hvordan arbeidstakere på skip tilknyttet FA skal bli underlagt Lov om Obligatorisk Tjenstepensjon (OTP) og derved sikres en tjenstepensjon i minimum 10 år fra fylte 67 år til fylte 77 år.»
- (6) I henhold til overenskomsten § 14, punkt 14.2 skal det utbetales tilleggspensjon for perioden 60 til 67 år. Bestemmelsen har følgende ordlyd:

«Med opptjeningsstid regnet fra 1. januar 2001 ble det for de som var ansatt pr. 1. februar 2002 innført en tilleggspensjonsordning mellom 60 og 67 år. Den årlige alderspensjon vil sammen med pensjonen fra Pensjonstrygden for sjømenn utgjøre ca. 60 % av sluttlønnen etter 30 års medlemstid i ordningen. Rett til tilleggspensjon har ingen innvirkning på arbeidstakernes rett til å arbeide etter fylte 60 år.»
- (7) I § 4 i overenskomsten er det bestemmelser om lønnsvilkår. Punkt 4.1 gjelder styrmenn:

«STYRMANN:
Lønnen dreier forløpende i ansettelsestiden. For arbeidstaker som er arbeidsufør pga sykdom eller skade gjelder § 9.

4.1 Lønnsberegning

Månedslønnsberegningen samt lønns- og overtidssatser er inntatt som vedlegg til denne avtale.

I satsene for vaktgående styrmenn er innregnet:

- a) Hyre for arbeid inntil 35,5 timer pr. uke.
- b) Fritidskompensasjon mellom 35,5 og 56 timer pr. uke.
- c) Overtid for arbeidstid ut over 56 timer pr. uke (se beregningsskjema).
- d) Ekstragodtgjørelse for 8 timer alminnelig arbeidstid på søndager.
- ...
- e) Feriegodtgjørelse med 12,0 % av de godtgjørelser som er inntatt i pkt. a), b), c) og d).
- f) For avtalene basert på 77/84 timers uke er det også utregnet månedslønn der verdien av bevegelige helg- og høytidsdager er innregnet.»

- (8) Lønnsbestemmelsene for skipsførere fremgår av punkt 4.6 og 4.7:

«SKIPSFØRER:

4.6 Lønnsfastsettels

Lønnen dreier fortløpende i ansettelsesperioden – også under ferie/fritid i land – bortsett fra i sykeperioder og under permisjon. Den faste månedslønn skal fremgå av ansettelsesavtalen.

I lønnsatsene skal det tas hensyn til:

- a) Hyre for arbeidstid om bord basert på 2-vakts system
- b) Ferie/fritid i land
- c) Kompensasjon for alminnelig arbeidstid på søn- og helge- og høytidsdager
- d) Feriegodtgjørelse med 12,0 % på de ytelser som er nevnt under a – c.

4.7 Markeringsberegning

Ved fastsettelse av årslønnen for skipsfører i forhold til den forventede inntekt for nest best betalte, skal en ta hensyn både til dennes faste månedslønn og den forventede inntekt utover den faste månedslønnen.

Skipsførerens fortjeneste skal ligge markert (10%) over hva enhver annen av skipets påbudte maritime besetning oppbærer.

Rederiet er ansvarlig for utregning og utbetaling av eventuelt markerings tillegg etter bestemmelsene ovenfor.

Når markeringsberegning gjennomføres skal inntekten i tjenesteperioden pluss den tilhørende ferie/fritidsperioden legges til grunn. Sammenligningen skal foretas med utgangspunkt i skipsførerens avlønningssystem.»

- (9) De konkrete lønnsatsene fremkommer av hyretabeller, som er inntatt som vedlegg til overenskomsten.
- (10) I Sølvrans er det inngått en lokal særavtale: «Kompensasjonsordning for norske seilende ansatte i Sølvrans Rederi AS», også kalt «Sølvransavtalen». I punkt 1 i avtalen fremgår blant annet:

«Avtalen er et supplement til overenskomstene mellom «Kystrederiene» og «Norsk Sjøoffisersforbund» (NSOF), «Det Norske Maskinistforbund» (DNMF) og «Norsk Sjømannsforbund» (NSF), (i det følgende kalt «Overenskomstene»). Avtalen gjelder for NOR fartøy.

Formålet med Avtalen er å oppnå en forenkling av lønshåndteringen, og å gi de ansatte en bedre forutsigbarhet for hva de får utbetalt månedlig.»

- (11) Sølvtransavtalen har i punkt 3.2 bestemmelser om et aktivitetstillegg, også omtalt som et lojalitetstillegg:

«3.2. Aktivitets tillegg i kroner pr måned, 12 måneder i året.

Dette tillegget gis for aktiv tjeneste om bord, og er tuftet på årsverk som utgjør 182 omborddager i fast turnus hvert år. (...) Aktivitets tillegg blir utbetalt månedlig fra den første lønningsmåneden etter nådd opptjeningsstid.

1 år: 500,- 2 år: 1.000,- 3 år: 1.500,- 4 år: 2.000,- 5 år: 2.500,- 6 år: 3.000,- 7 år: 3.500,- 8 år: 4.000,- 12 år: 5000,- (Gjeldende fra 01.02.2020)

...»

- (12) Punkt 3.3 inneholder Sølvtranstillegget, som blant annet tar opp i seg tillegg som også er regulert i overenskomsten:

«Sølvtrans-tillegget er ett stillings differensiert tillegg i kroner pr. mnd. som fastsettes av ledelsen. Dette er markedsstyrt og kan sies opp av rederiledelsen med 6 måneders oppsigelsestid. Dersom Sølvtranstillegget blir oppsagt, vil de ordinære tariffbestemmelser trå inn, til å inkludere alle tillegg Avtalen omhandler. Sølvtranstillegget henger sammen med tjenestested, og erverves utfra stilling og tjenestested. Flytter man tjenestested eller stilling følger Sølvtranstillegget stillingen opp eller ned.

Tillegg: månedlig utbetaling på ordinært arbeid som vises på lønsslippen som 15 x daglig brutto.

AB/OS: 5.500,- pr mnd	= 15 x kr 367,- pr dag om bord.
OS/Maskinpasser: kr 3.800,- pr mnd	= 15 x kr 253,- pr dag om bord. Pluss hjelpemaskin og EO tillegg.
Maskinsjef: 5.000,- pr mnd	= 15 x kr 333,- pr dag om bord. inkl RSW tillegg
Styrmenn: kr 6.000,- pr mnd	= 15 x kr 400,- pr dag om bord
Skipper under 500 grt. kr 7.000,- pr mnd	= 15 x kr 467,- pr dag om bord + hjemreisedag 1500,-
Skipper: Over 500 grt. kr 13.000,- Pr mnd	= 15 x kr 867,- pr dag om bord. Inkl. farledsbevis + hjemreisedag 1500,-

Sølvtranstillegget kommer i tillegg til tarifflønn og aktivitetstillegg etter Avtalens pkt. 3.2.

Intensjonen bak Sølvtranstillegget er å lage forutsigbare rammer for mannskap og rederi, og skal fange opp og unngå øvrige små tillegg og utregninger på lønnsavregningen, samt kompensere for overtid opp til (21 t pr. tur), passasjer tillegg for kokekyndig, vask, godtgjørelse for Offiser samling og andre rederi spesifikke kurs etc og assessortillegg.

Dersom det finnes tariff tillegg som ikke inngår i Avtalen, og/eller det ved sentrale tariffoppgjør innføres nye tillegg, skal de/det være inkludert i Sølvtranstillegget fram til neste revisjon av Avtalen.»

- (13) Under punkt 3 Vilkår fremgår følgende om Sølvtranstillegget:

«3.1 Presiseringer og unntak om tillegg og kurs

...

Følgende punkter er dekket av Sølvrans tillegget, men er dog ikke begrenset til:

1. «Vask og eksponering av kjemikalier» for alle kategorier.
2. Arbeid på hjemreisedagen begrenset til inntil 12 timer for alle kategorier/stillinger skal være dekket av tillegget. Det betyr at man beskriver et 28/28 system og skal gå i null ved normal reiseaktivitet.
3. Fagbrevtillegget inkluderes i Sølvrans tillegget
4. Eventuelt passasjer tillegg inkluderes i Sølvrans tillegget.
5. Godtgjørelse for rederispesifikke kurs som «Fiskevelferds kurs» og andre systemkurs direkte relatert til fartøyspesifikke ting samt rederi konferanser skal være inkludert i Sølvrans tillegget.

....»

(14) **Nærmere om pensjonsordningene**

- (15) Tilleggspensjonsordningen som det er vist til over i avsnitt 6, kom første gang inn i overenskomsten som gjaldt fra 1. september 2002 mellom Fraktefartøyenes Arbeidsgiverforening og NSOF. Det er en ytelsespensjon. Ordningen kom på plass etter forhandlinger mellom partene som startet i 1998, på grunnlag av en felles oppfatning om at ytelsene fra Pensjonstrygden for sjømenn var gradvis svekket, og at det var dårlig økonomi i ordningen.
- (16) Etter at tilleggspensjonsordningen for perioden 60 – 67 år ble tariffestet, inngikk Kystrederiene en rammeavtale med Nordea Liv om ytelsesordningen for Kystrederienes medlemmer. Avtalen med Nordea var opprinnelig obligatorisk, men dette er senere blitt endret. I avtalen med Nordea ble det forutsatt at det også skulle være en innskuddspensjonsordning der rederiene skulle innbetale 1,4 % i innskudd av lønn utover den faste, tariffbaserte lønnen. Denne ordningen ga utbetaling både før og etter 67 år.
- (17) Lov om obligatorisk tjenstepensjon (OTP-loven) trådte i kraft 1. januar 2006. Virksomheter som er omfattet av loven er forpliktet til å opprette pensjonsordning for sine ansatte, minst i tråd med vilkårene som følger av loven, med mindre de er omfattet av adgangen til å gjøre unntak som loven åpner for.
- (18) Opprettelsen av OTP var bakgrunnen for protokollen som det er vist til i avsnitt 5 foran. Det har ikke blitt igangsatt et utvalgsarbeid som avtalt i protokollen.
- (19) Sølvrans har inngått avtale med Nordea Liv om tilleggspensjonsordningen etter overenskomsten § 14.2. I henhold til avtalen er pensjonsgrunnlaget den lønn Nordea får oppgitt fra Sølvrans. Av avtalen fremgår det at lønn ikke omfatter overtidsgodtgjørelse eller «andre varierende tillegg av lignende art». Ordningen er begrenset oppad til 12 G. Sølvrans hadde i tillegg en innskuddsbasert pensjonsordning hvor det har blitt betalt et

pensjonsinnskudd av lønnsselementer som ikke har inngått i pensjonsgrunnlaget for ytelsespensjonen. Sølvtranstillegget har inngått i denne ordningen.

- (20) Sølvtrans fusjonerte med Bømlo Brønnbåtsservice AS og Bømlo Holding AS i 2017. I den forbindelse ble det i tillegg til ytelsespensjonsordningen etter overenskomsten punkt 14.2, opprettet en innskuddspensjon på 2 % innskudd beregnet av lønnsselementer som ikke inngikk i pensjonsgrunnlaget for ytelsespensjonsordningen.
- (21) I 2020 ble det fremforhandlet en ny, tariffbasert pensjonsordning mellom Kystrederiene og sjømannsorganisasjonene. Ytelsespensjonsordningen er erstattet med en innskuddspensjonsordning.
- (22) **Tvistehandlingen**
- (23) I 2019 ble ansatte i Sølvtrans oppmerksomme på at rederiet innbetalte pensjonspremie for den tariffestede ytelsesbaserte pensjonsordningen basert på tarifflønn, uten at aktivitetstillegget eller Sølvtranstillegget var med. Heller ikke tillegg etter markeringsbestemmelsen i overenskomsten punkt 4.7 var innbefattet i premiegrunnlaget. I tillegg var innskuddspensjonen for perioden 67 til 77 år vesentlig lavere enn OTP-nivå da den kun omfattet lønn utover tariffestet lønn.
- (24) Disse forholdene fører etter saksøkers oppfatning til at personer som har gått av med pensjon etter 2006 har fått for lite pensjon, og at arbeidstakere som går av med pensjon i fremtiden ikke vil få utbetalt korrekt tjenestepensjon fra 67 til 77 år.
- (25) Uenighetspunktene ble drøftet mellom Sølvtrans og NSOF. Av protokoll datert 20. desember 2019 fremkom blant annet følgende:

«Saken gjelder hva som skal tas med av lønn i pensjonsgrunnlaget til den lovbestemte innskuddsbaserte OTP pensjonsordningen og til den ytelsesbaserte tariffestede tilleggspensjonsordningen.

Norsk Sjøoffisersforbund framsatte følgende:

Sølvtrans AS har sendt inn til Nordea alt for lave beløp i de sjøansattes lønnsinnberetninger til forsikringselskapet. Norsk Sjøoffisersforbund krever at Sølvtrans AS innberetter lønn i henhold til det lov om innskuddspensjon § 5-5 og lov om foretakspensjon § 5-4 har fastsatt. Som utgangspunkt skal all lønn opp til 12G innberettes til forsikringselskapet.

Som eksempel har vi dokumentasjon på at for kaptein Håkon Mikaelen er det bare registrert hos Nordea et årlig innskudd på kr. 4680 for OTP. Til sammen er hans pensjonskapital pr. 29. november 2019 på kun kr. 12.752. Han har vært ansatt i Sølvtrans siden 2012. Med en årsinntekt på nær en million kroner skal det innbetales til innskuddsordningen 2%, og det blir da bare for 2019 ca. kr. 20.000,-.

Når vi ser på ytelsespensjonen må vi få en utregning fra Nordea som viser hva som skal være hans pensjonskapital per dags dato med utgangspunkt i hans virkelige årsinntekt. Forsikringsbeviset fra Nordea på ytelsespensjonen viser at Mikaelen kun har opptjent pr. 1. desember 2019 kr. 42.132 fra 2012. Dette må også være et alt for lite beløp.

Dersom ikke Norsk Sjøoffisersforbunds medlemmer i Sølvtrans AS innen 15. januar 2020 har fått på plass nevnte pensjonsordninger med korrekte pensjonsgrunnlag, vil Norsk Sjøoffisersforbund gå til søksmål.

Sølvtrans AS framsatte følgende:

Sølvtrans Rederi innbetaler ytelsespensjon for sjømannens faste lønn.

Sølvtrans Rederi utbetaler også OTP på 2% av medlemmets lønn utover tariffestet lønn, altså kun de variable tilleggene.

OTP avtalen i Nordea Liv for Sølvtrans Rederi AS var inngått 18.07.2018, med følgende avtaletekst; «*Innskudd til alderspensjon skal utgjøre 2 % av medlemmets lønn utover tariffestet lønn, men inntil 12G (folketrygdens grunnbeløp)*»

Rederiet mener pensjonsavtalen inngått med Nordea er i henhold til loven.»

- (26) Det har vært gjort forsøk på å komme til enighet mellom NSOF og Kystrederiene, men uten at partene har lyktes. NSOF utformet forslag til en enighetsprotokoll datert 25. februar 2020, som ikke ble undertegnet av Kystrederiene. Det foreligger ingen felles, signert tvisteprotokoll mellom tariffpartene.
- (27) Den 11. juni 2020 oversendte NSOF et utkast til uenighetsprotokoll hvor det blant annet var tatt inn følgende:

«Sølvtrans skal som minimum betale inn 2% av inntekt over 1G opp til 12G, i en pensjonsordning som etter lovens ordlyd og er ment å skulle gi utbetaling i minst 10 år etter fylte 67 år. Med inntekt forstås all skattepliktig inntekt som arbeidstaker har mottatt fra arbeidsgiver i inntekståret. For uten den faste lønnen omfatter lønnsbegrepet betaling for overtid og andre lønnstillegg. Sølvtrans sørger for at pensjonen skal innbetales med virkning fra OTP ble innført med lov i 2006 og alle år etter dette.

Norsk Sjøoffisersforbund fastholder at i den tariffestede ytelsesbaserte tilleggspensjonen skal alle faste lønnsarter være med i pensjonsgrunnlaget. Dette innebærer at lønn som fastlønn, Sølvtranstillegget og aktivitetstillegget er inkludert.»

- (28) Kystrederiene undertegnet ikke protokollen. I sin vitneforklaring uttalte advokat i Kystrederiene, Kjell Hauge, at e-post 12. juni 2020 ga uttrykk for Kystrederienes syn og erstattet undertegning av uenighetsprotokollen. I e-posten fremgikk blant annet følgende:

«Dagens tilleggspensjonsordning i Kystrederienes overenskomster er en ytelsesordning med opptjening siden 1. januar 2001, jfr overenskomstens § 14.2. Vi oppfatter ikke at det er noen uenighet rundt forståelsen av overenskomstens regler for pensjon, herunder beregning av arbeidstakers pensjonsgrunnlag.

I følge overenskomsten mellom Kystrederiene og Norsk Sjøoffisersforbund skal medlemmer etablere en ytelsesbasert tilleggspensjon som gir utbetaling sammen med pensjonsordningen for arbeidstaker til sjøs i perioden 60 til 67 år.

For den ytelsesbaserte tariffestede tilleggspensjonen er partene enige om at alle faste lønnsarter skal være med i pensjonsgrunnlaget. Dette innebærer at fast tarifflønn skal være med i pensjonsgrunnlaget. Jf. punkt 14.2 i Overenskomsten.

Oppsummert:

1. Ytelsesordningen er ikke tariffstridig
2. Det er ikke tatt inn i tariffavtalen at medlemmene i Kystrederiene skal ha OTP.»

- (29) Norsk Sjøoffisersforbund tok ut stevning 1. juli 2020. Kystrederiene og Sølvrans Rederi AS innga tilsvaer 13. oktober 2020. Hovedforhandling ble avholdt 20. og 21. april 2021 i samsvar med Folkehelseinstituttets retningslinjer for smittevern. Tre partsrepresentanter og 6 vitner avga forklaring. Vitneforklaringene ble i hovedsak avgitt som fjernavhør. Det norske maskinistforbund og Norsk Sjømannsforbund erklærte partshjelp til fordel for Norsk Sjøoffisersforbund.
- (30) **Partenes påstandsgrunnlag og påstander**
- (31) *Norsk Sjøoffisersforbund* har i korte trekk anført:
- (32) Saken gjelder to problemstillinger vedrørende pensjon i Sølvrans. For det første gjelder den pensjonsordning for perioden 67 til 77 år. For det andre gjelder saken tilleggpensjonsordningen for perioden 60 til 67 år, der ikke alle lønnsselementer var inkludert i pensjonsgrunnlaget.
- (33) Ytelsespensjonsordningen i Sølvrans hadde ikke tilstrekkelig økonomisk innhold til å tilfredsstillе vilkårene for unntak fra OTP-loven. I praksis har det blitt lagt til grunn at de ansatte må sikres en ytelse på minst 50 % av grunnbeløpet i folketrygden for å tilfredsstillе dette kravet. Dette var ikke oppfylt i Sølvrans, og Sølvrans var dermed forpliktet til å etablere OTP.
- (34) Protokollen fra 2006 er et selvstendig rettsgrunnlag som innebar enighet om å etablere en pensjonsordning på OTP-nivå for perioden 67 til 77 år og at dette var tariffmessig forankret. Det partssammensatte utvalget skulle se på hvilket innhold ordningen kunne ha og hvordan ordningen skulle utformes.
- (35) Protokollen ble inngått på et tidspunkt da det var uklart om OTP-loven gjaldt for sjøfolk. Kravet fra sjømannsorganisasjonene, som kom på plass med protokollen, var en pensjonsordning som skulle gjelde i minst 10 år, fra 67 år.
- (36) Beregningsgrunnlaget for tilleggpensjonsordningen er sluttlønn ved fylte 60 år, det vil si tariffestet månedslønn pluss faste tillegg til lønnen på det tidspunktet. I vår sak betyr det at markeringstillegget som følger av overenskomsten samt aktivitetstillegget og Sølvranstillegget som følger av lokal særavtale i Sølvrans, skal inkluderes i pensjonsgrunnlaget.
- (37) Overenskomsten er i utgangspunktet en normallønnsoverenskomst for styrmennene. Tariffpartene aksepterer likevel i praksis at det gis tillegg. For skipsførerene skal fast

månedslønn fremgå av arbeidskontrakten. Hyretabellen angir minstelønnsatser, og blant annet markeringstillegget vil kunne komme i tillegg.

- (38) Det er ikke tilstrekkelig å vise til at markeringstillegget er innarbeidet i satsene i hyretabellen. I konkrete tilfeller gis det ytterligere tillegg. I henhold til overenskomsten skal det tas hensyn både til fast månedslønn og «forventet inntekt utover den faste månedslønnen» ved beregning av markeringstillegget.
- (39) Av særavtalen som ble inngått i 2008-2009 fremgikk det at alle skulle ha en «en fastlønn på minimum tariff». Avtalen er videreført i særavtale om kompensasjonsordning i 2018 og i gjeldende særavtale 2019-2021. Aktivitetstillegget og Sølvransstillegget er faste tillegg som utbetales hver måned. Tilleggene kan gi henholdsvis opptil kr 5000 per måned og opptil kr 13 000 per måned. Dette betyr at Sølvrans har en fastlønnsavtale basert på månedslønn etter overenskomsten og de faste tilleggene etter særavtalen.
- (40) Tilleggene inngår i sykepengegrunnlaget etter overenskomsten. Det samme må gjelde for pensjon. Dette er for eksempel tilfellet innenfor NHO Sjøfart. Det må også tillegges betydning at tilleggene etter særavtalen i Sølvrans rapporteres inn som faste tillegg i A-meldingen. Informasjon i A-meldingen brukes også i forbindelse med OTP.
- (41) I avtalen om ytelsesbasert foretakspensjon som Sølvrans inngikk med Nordea i 2007 fremgikk det at pensjonsgrunnlaget er lønn og at man med lønn mente årslønn unntatt overtidstillegg og andre varierende tillegg. I tråd med den obligatoriske rammeavtalen som Kystrederiene hadde inngått med Nordea, måtte dette forstås som at faste tillegg skulle være med. Det er også det som legges til grunn i reglene om skattefavorisering.
- (42) Det foreligger eksempler på forsikringsbevis som viser at Sølvrans har opptrådt i strid med avtalen fra 2007. Praksis i Sølvrans har også vært i strid med foretakspensjonsloven og innskuddspensjonsloven.
- (43) Ny avtale om innskuddspensjon med Nordea i 2018, der innskuddene skal være 2 % av lønn utover tariffestet lønn, må forstås som en erkjennelse fra Sølvrans av at de har hatt en pensjonspraksis som ikke har gjort det mulig å komme opp i pensjon som utgjør ca. 60 % av sluttlønn. Tapsberegninger viser at ordningen som gjaldt frem til 2017 kan gi drøyt kr 96 000 i årlig pensjonstap.
- (44) Den nye pensjonsordningen som ble forhandlet frem med Kystrederiene i 2020 har samme pensjonsgrunnlag som i den tidligere tariffestede ordningen. Dette ble understreket i

forhandlingene som førte frem til den nye avtalen. I protokoll 21. oktober 2020 inngått mellom Kystrederiene og alle sjømannsorganisasjonene fremgår følgende:

«Protokollen medfører ingen endring i grunnlaget for pensjonsberegningen som følger av de respektive overenskomstene. Pensjonsgrunnlaget er den faste månedslønnen som er fastsatt i hyretabellen eller den fast avtalte månedslønn for ansatte på fastlønnsavtale.»

- (45) Tilsvarende formulering er tatt inn i overenskomsten.
- (46) Praksis innenfor Norges Rederiforbunds område støtter saksøkers forståelse. Dette følger av rammeavtaler som er inngått med pensjonsleverandørene og av Rederiforbundets argumentasjon i HR-2016-1446-A (Natttillegdommen).
- (47) Natttillegdommen er for øvrig ikke relevant for vår sak. Saken gjaldt Norges Rederiforbunds avtaler på offshore-området. Partene var enige om at nattillegget ikke var med i pensjonsgrunnlaget forut for ikrafttredelse av foretakspensjonsloven. I saken her har forståelsen mellom Kystrederiene og NSOF vært at faste tillegg, som rederitillegg, skal være inkludert i pensjonsgrunnlaget. Det er Sølvtrans som har brutt denne praksisen.
- (48) Uttalelser i tvistebehandlingen mellom NSOF og Kystrederiene støtter at faste lønnelementer skal medregnes i pensjonsgrunnlaget.
- (49) Det er nedlagt slik endret påstand:
- «1. Protokoll av 20.09.2006 mellom Kystrederiene og Sjømannsorganisasjonene er slik å forstå at Sølvtrans Rederi AS har vært forpliktet til å etablere pensjon på OTP-nivå for perioden 67 år til 77 år.**
- 2. Sølvtrans Rederi AS er forpliktet til å utbetale pensjon på OTP-nivå fra fylte 67 år til 77 år. Allerede forfalte terminbeløp utbetales i den grad de ikke er foreldet.**
- 3. Punkt 14.2 i Overenskomst 2018-2020 mellom Kystrederiene og Norsk Sjøoffisersforbund for skipsførere og styrmenn på skip tilsluttet Kystrederiene, er slik å forstå at sluttlønnen omfatter markeringstillegget etter overenskomstens § 4 punkt 4.7 og de lokalt avtalte faste tilleggene Sølvtranstilllegg og aktivitetstillegg.**
- 4. Sølvtrans Rederi AS er forpliktet til å utbetale pensjon basert på et pensjonsgrunnlag hvor inntektselementene i påstandspunkt 3 er medregnet. Allerede forfalte terminbeløp utbetales i den grad de ikke er foreldet.»**
- (50) Partshjelper for Norsk Sjøoffisersforbund, *Det norske maskinistforbund*, har i korte trekk anført:
- (51) Det norske maskinistforbund støtter NSOFs anførsler og påstanden slik den er nedlagt av NSOF.
- (52) OTP er noe annet enn en ytelsespensjon. Kravet fra sjømannsorganisasjonene i 2006 var en pensjonsordning for perioden 67 til 77 år. Protokollen av 20. september 2006 gjaldt ikke

om OTP skulle opprettes, men hvordan. Det som gjensto å drøfte og beslutte var innretningen på ordningen, herunder å lage en pensjonsplan.

- (53) Den sentrale ordningen i Kystrederien med 1,4 % innskudd tilfredsstilte ikke OTP-loven og var dermed også tariffbrudd. Heller ikke særordningen i Sølvtrens som kom på plass i 2018, tilfredsstilte OTP-loven. Den representerte dermed også tariffbrudd. Protokollen fra 2006 gjør lovbruddene til tariffbrudd.
- (54) Forhandlingsprosessen frem mot enighet om den tariffavtalte ytelsespensjonsordningen underbygger oppfatningen om at pensjonsgrunnlaget skal være arbeidstakernes faste lønn. I protokoll inngått mellom Fiskefartøyenes Arbeidsgiverforening og NSOF i forbindelse med lønnsoppgjøret i 1998 var partene enige om at målsettingen var en tilleggspensjonsordning som skulle gi 60 % av «avtalt pensjonsgrunnlag». Denne målsettingen ble videreført frem til partene i 2002 kom til enighet om ordlyden som kom inn i overenskomsten. Da var pensjonsgrunnlaget angitt til «sluttlønnen».
- (55) Andre formuleringer i protokoller mellom partene tyder på at sluttlønn betyr noe mer enn bare tarifflønn. I den samme protokollen fra lønnsoppgjøret i 2006 som etablerte OTP-ordningen, brukes det i lønnsbestemmelsene begrepet «grunnhyresatsene», i betydningen lønn uten enkelte tillegg.
- (56) *Kystrederiene* har i korte trekk anført:
- (57) Saken gjelder spørsmål om rett til pensjon på grunnlag av tariffavtale. Rett og plikt til pensjon etter lovgivningen faller utenfor saken og det Arbeidsretten kan ta stilling til.
- (58) Saksøkers påstand punkt 1 reiser spørsmål om protokollen av 2006 etablerer materielle pensjonsrettigheter for perioden mellom 67 og 77 år.
- (59) Ordlyden i punkt 9 i protokollen er entydig. Den regulerer bare at det skal nedsettes et utvalg. Den gir ingen pensjonsrettigheter, som også ble bekreftet i forklaring fra saksøkers partsrepresentant.
- (60) Det er ikke holdepunkter i saken for en annen forståelse.
- (61) Praksis mellom tariffpartene bekrefter at det ikke er inngått noen tariffavtale om pensjon for perioden mellom 67 og 77 år.
- (62) Spørsmålet vedrørende tilleggspensjonsordningen er knyttet til hva som følger av overenskomsten. Det er dermed betydningen av denne Arbeidsretten skal fastlegge, og ikke innholdet i den lokale særavtalen.

- (63) Det er enighet om at det er «sluttlønnen» som er beregningsgrunnlaget i henhold til overenskomsten punkt 14.2. Det er ingen sikre opplysninger om bakgrunnen for endringen fra «avtalt pensjonsgrunnlag», som var angitt som pensjonsgrunnlag i forhandlingsprotokollen i 1998. Spørsmålet er dermed hvordan «sluttlønn» skal forstås.
- (64) Kystrederienes og Norges Rederiforbunds overenskomster har hatt samme ordlyd på dette punktet. Ordlyden i overenskomsten mellom Norges Rederiforbund og NSOF anvender også «sluttlønn» som pensjonsgrunnlag.
- (65) Spørsmålet ble løst i HR-2016-1446-A (Natttillegdommen). Saken gjaldt to pensjonsordninger; den tilsvarende tilleggspensjonsordningen som i vår sak, med «sluttlønn» som pensjonsgrunnlag, og en tjenstepensjonsordning fra 67 år, med «regulativlønn» som pensjonsgrunnlag. Høyesterett legger til grunn at «sluttlønn» og «regulativlønn» i praksis betyr det samme. Det var en felles oppfatning mellom partene, som også var i tråd med praksis, at «regulativlønn» refererte til lønnen som var fastsatt i lønnstabeller.
- (66) Begrepet «sluttlønn» i overenskomsten mellom Kystrederiene og NSOF må forstås i lys av denne overenskomstens system. For både styrmenn og skipsførere fastsettes det en månedslønn som inkluderer faste elementer. Andre tillegg etter overenskomsten, for eksempel markeringstillegget, medregnes ikke i den faste månedslønnen.
- (67) Denne oppfatningen ble bekreftet gjennom tvisteforhandlingene og forhandlinger om ny pensjonsordning i 2020. Det man til sist avtalte som pensjonsgrunnlag i den nye ordningen, var noe helt annet enn det NSOF i utgangspunktet ønsket inntatt i forhandlingsprotokollen.
- (68) Det er nedlagt slik påstand:

«Kystrederiene og Sølvrans Rederi AS frifinnes.»

- (69) *Sølvrans Rederi AS* har i korte trekk anført:
- (70) *Sølvrans* slutter seg i utgangspunktet til Kystrederiets anførsler og påstand.
- (71) *Sølvrans* har avtale med Nordea om sin pensjonsordning. Den består av en ytelsesbasert foretakspensjon og en innskuddspensjon. Gjeldende innskuddspensjon kom på plass i 2018, etter fusjon med Bømlo Brønnbåtservice AS og Bømlo Holding AS i 2017.
- (72) Dersom Arbeidsretten skulle komme til at det er tariffavtalt en pensjonsordning på minst OTP-nivå, vil *Sølvrans* uansett hevde at deres pensjonsordning oppfyller vilkårene.

- (73) Lønnsfastsettelsen i Sølvrans tar utgangspunkt i overenskomsten punkt 4.1 og 4.6. Satsene i hyretabellen baserer seg på en grunnhyre for arbeid opp til 35,5 timer per uke. Månedslønnen inkluderer i tillegg mange elementer, herunder fast overtidstillegg, feriepenger og betaling for bevegelige helligdager. Det er misvisende å omtale dette som «minste tariff lønn». Hyren for skipsførere ligger 10 % over hyren for styrmenn og tar dermed høyde for markeringstillegget i overenskomsten, selv om det likevel kan bli utbetalt markeringstillegg i konkrete tilfeller.
- (74) Den lokale særavtalen i Sølvrans omfatter markedsstyrte tillegg og kan sies opp hvis lønnsomheten i rederiet er dårlig. NSOF har ikke et krav på at tillegg etter lokal særavtale skal inngå i beregningsgrunnlaget for den tariffavtalte pensjonsordningen.
- (75) Sølvransstillegget tar opp i seg flere av de variable tilleggene i overenskomsten og utbetales samlet av forenklingssyn. Selv om mange av tilleggene også følger av overenskomsten, er det ikke alle elementene som ville inngått i månedslønnen og dermed vært del av beregningsgrunnlaget for pensjon, jf. Nattilleggsdommen.
- (76) Aktivitetstillegget følger ikke av overenskomsten og skal heller ikke med i pensjonsgrunnlaget.
- (77) **Arbeidsrettens merknader**
- (78) *Arbeidsretten* er kommet til at Kystrederiene og Sølvrans må frifinnes, og vil bemerke:
- (79) Arbeidsretten understreker innledningsvis at retten kun skal ta stilling til eventuelle pensjonsrettigheter som følger av overenskomsten. Slik saken ligger an har ikke spørsmål knyttet til pensjonslovgivningen betydning for tvisten.
- (80) Saken reiser to spørsmål om pensjonsordningene i Kystrederiene og Sølvrans Rederi AS.
- (81) **Pensjonsordning for perioden 67 til 77 år på OTP-nivå**
- (82) Det første spørsmålet gjelder om protokollen som ble inngått mellom Fraktefartøyenes Arbeidsgiverforening (Kystrederiene) og arbeidstakerorganisasjonene i tilknytning til lønnsoppgjøret i 2006 innebar tariffesting av en tjenestepensjonsordning gjeldende i 10 år fra 67 til 77 år, i tråd med OTP-loven.
- (83) Arbeidsretten kan ikke se at anførselen om manglende økonomisk innhold i den allerede tariffestede ytelsesordningen er av betydning når det gjelder spørsmålet om tariffesting. Arbeidsgiver vil i alle tilfeller være forpliktet til å oppfylle kravene i OTP-loven.
- (84) Punkt 9 i protokollen har følgende ordlyd:

«Det nedsettes et partssammensatt utvalg som skal se på hvordan arbeidstakere på skip tilknyttet FA skal bli underlagt Lov om Obligatorisk Tjenestepensjon (OTP) og derved sikres en tjenestepensjon i minimum 10 år fra fylte 67 år til fylte 77 år.»

- (85) Ordlyden taler for at det i første rekke handlet om å nedsette et utvalg som skulle se på pensjonsspørsmålet. Protokollen sier for øvrig ikke noe om innholdet i ordningen, ikrafttredelse eller lignende. Dette taler for at det ikke ble etablert materielle pensjonsrettigheter.
- (86) Det er ikke dokumentert hva som var grunnlaget for kravet. Det ble ikke gjennomført kostnadsberegninger, noe som ville vært naturlig for et krav som innebar nye rettigheter og plikter som kunne få betydning for den totale kostnadsrammen i et lønnsoppgjør. I følge partsforklaring fra Bernard Lie-Nielssen, som var med i forhandlingene i 2006, oppfattet de ikke at det var motstand fra arbeidsgiversiden mot kravet, men at protokollen ble formulert slik fordi arbeidsgiversiden hadde behov for å kartlegge konsekvensene.
- (87) Det er ingen dokumentasjon som sier noe om etterfølgende opptreden, informasjon ut til medlemmer eller lignende, og det er ikke igangsatt noe utvalgsarbeid.
- (88) Hvis man sammenligner med andre punkter i den samme protokollen, er det tydelig når partene har ment å etablere materielle rettigheter. Dette fremgår blant annet i punkt 2 om kostgodtgjørelse, som lyder:
- «Hvis myndighetene på et senere tidspunkt endrer skattereglene [og] skattlegger kostgodtgjørelsen fullt ut, skal partene sette seg sammen å innarbeide godtgjørelsen i den ordinære månedslønnen. Rammene for en slik innberegning blir gjeldende sats for kostgodtgjørelse tillagt 26% som kompensasjon for økt inntektsskatt.»**
- (89) Arbeidsretten kan ikke se at det er holdepunkter, verken i ordlyden eller andre tolkningsfaktorer, som tilsier at Kystrederiene ved protokollen av 2006 mente å etablere materielle rettigheter som innebar tariffesting av en tilleggspensjon for perioden 67 til 77 år på OTP-nivå.
- (90) **Pensjonsgrunnlaget i tilleggspensjonsordningen**
- (91) Det andre spørsmålet gjelder hva som skal inngå i pensjonsgrunnlaget for tilleggspensjonsordningen etter punkt 14.2 i overenskomsten 2018-2020. Dette er en ytelsespensjon.
- (92) Overenskomsten er i utgangspunktet en normallønnsoverenskomst. Den har imidlertid ulike bestemmelser for styrmenn og skipsførere, hvor det for skipsførere angis minstelønnsatser. Det er også kjent at det i rederiene gis lokale såkalte «rederitillegg». Overenskomsten bærer dermed preg av å være hva man kan kalle en «sprukken»

normallønnsoverenskomst, det vil si at den faktiske lønn den enkelte arbeidstaker mottar ikke i alle tilfeller samsvarer med satsene i tariffavtalen.

- (93) I henhold til ordlyden i punkt 14.2 skal pensjonsgrunnlaget være «sluttlønnen», se nærmere avsnitt 6 foran. Partene er enige om at sluttlønn er lønnen ved 60 år. Uenigheten knytter seg til hvilke lønnselementer som inngår. Spørsmålet er om sluttlønn er den lønn som fremkommer av hyretabellen i overenskomsten eller om det også skal være med faste tillegg, som i saken her er konkretisert til markeringstillegget for skipsførere og faste tillegg i henhold til den lokale avtalen i Sølvtrans.
- (94) Helt siden bestemmelsen om pensjon kom inn i overenskomsten har pensjonsgrunnlaget blitt angitt å være «sluttlønn». Det er imidlertid ikke holdepunkter i saken for hva partene kan ha ment med dette uttrykket da ordningen ble forhandlet frem og tatt inn i overenskomsten i 2002.
- (95) Det er ikke fremlagt dokumentasjon om praksis som underbygger saksøkers forståelse. Det er vist til forsikringsavtalen mellom Sølvtrans og Nordea som ble inngått i 2007. Der angis «lønn» som årslønn unntatt overtidsbetaling og andre variable tillegg. Det er imidlertid ikke lagt frem dokumentasjon for hvordan dette er blitt forstått i praksis. Tvert imot er det lagt frem eksempler på forsikringsbevis som tyder på at praksis ikke har vært i overensstemmelse med saksøkers forståelse.
- (96) I HR-2016-1446-A, Nattillegdommen, som gjaldt Rederiforbundets overenskomster, har Høyesterett lagt til grunn at «sluttlønn» og «regulativlønn» betyr det samme, og at den naturlige forståelsen av begrepet «regulativlønn» er den lønn som fremgår av lønnstabellene i overenskomsten, jf. avsnitt 65 og 67 i dommen. Selv om saken gjelder et annet tariffområde, finner Arbeidsretten at Høyesteretts uttalelser kan tillegges en viss vekt.
- (97) Som omtalt foran under avsnitt 21, ble Kystrederiene og sjømannsorganisasjonene i tariffoppgjøret 2020 enige om en omlegging av pensjonsordningen fra ytelsespensjon til innskuddspensjon. I forbindelse med forhandlingene om ny pensjonsordning fremgikk følgende av protokoller mellom partene 21. og 23. oktober 2020 når det gjaldt pensjonsgrunnlaget:

«Protokollen medfører ingen endring i grunnlaget for pensjonsberegningen som følger av de respektive overenskomstene. Pensjonsgrunnlaget er den faste månedslønnen som er fastsatt i hyretabellen eller den fast avtalte månedslønn for ansatte på fastlønnsavtale.»

- (98) I overenskomsten 2020-2022 lyder nytt tredje ledd i punkt 14.2 som følger:

«Pensjonsgrunnlaget er den faste månedslønnen som er fastsatt i hyretabellen. For ansatte med en fastlønnsavtale er pensjonsgrunnlaget den avtalte faste månedslønn.»

- (99) I forbindelse med tvisteforhandlingene i saken her ble spørsmålet om pensjonsgrunnlaget for pensjon tatt inn i utkastene til protokoller fra NSOF, se nærmere i avsnittene 26 og 27 foran.
- (100) NSOF utarbeidet først et utkast til enighetsprotokoll 25. februar 2020 hvor følgende var inntatt:
- «Angående den tariffestede ytelsesbaserte tilleggspensjonen er partene enige om at alle faste lønnsarter skal være med i pensjonsgrunnlaget. Dette innebærer at lønn som fastlønn, Sølvransstillegget og aktivitetstillegget er inkludert.»**
- (101) Det samme ble gjentatt i utkast til uenighetsprotokoll 11. juni 2020. I e-post til NSOF, som etter det opplyste ga uttrykk for Kystrederienes syn og erstattet undertegnet protokoll, skrev advokat Kjell Hauge i Kystrederiene følgende:
- «For den ytelsesbaserte tariffestede tilleggspensjonen er partene enige om at alle faste lønnsarter skal være med i pensjonsgrunnlaget. Dette innebærer at fast tarifflønn skal være med i pensjonsgrunnlaget. Jf. punkt 14.2 i Overenskomsten.»**
- (102) Saksøker anfører at presiseringen av pensjonsgrunnlaget som er tatt inn i den nye pensjonsordningen i overenskomsten støtter NSOFs oppfatning om hva som gjaldt for ytelsesordningen i overenskomsten 2018-2020. Rådgiver i NSOF Trond Løfgren, som deltok i forhandlingene om den nye pensjonsordningen i 2020, forklarte for retten at det var enighet mellom partene at det skulle være samme pensjonsgrunnlag i den nye pensjonsordningen, som det som gjaldt etter ytelsespensjonsordningen.
- (103) Arbeidsretten har kommet til at omstendighetene rundt tvisteforhandlingene og forhandlingene om og inngåelse av ny, tariffbasert tjenestepensjonsordning må tillegges avgjørende vekt for tolkningen av begrepet «sluttlønn», også for overenskomsten 2018-2020. NSOF fikk ikke gjennomslag for den presiseringen av pensjonsgrunnlaget som var inntatt i utkastene til tvisteprotokoller. «Sluttlønn» må dermed forstås som den faste månedslønnen som er fastsatt i hyretabellen, eller avtalt fast månedslønn for ansatte med en fastlønnsavtale.
- (104) Saksøker har anført at lønnssystemet i Sølvrans er fastlønnsavtaler fordi tilleggene etter den lokale særavtalen utbetales som faste tillegg per måned, i tillegg til månedslønnen etter hyretabellen i overenskomsten.

- (105) Dette kan ikke føre frem. Det må legges til grunn at en fastlønsavtale må være en avtale om fast lønn som er uavhengig av lønnsatsene i hyretabellen. Et eksempel på dette finnes i bestemmelsen om sykkelønn i overenskomsten punkt 9.1, som gir rett til «fast avtalt månedslønn» ved sykdom. Tillegg etter lokal særavtale som kommer på toppen av lønn i henhold til overenskomsten, gjør ikke en lønsavtale til fast avtalt månedslønn.
- (106) Arbeidsretten vil understreke at «den faste månedslønnen som er fastsatt i hyretabellen» allerede inkluderer en rekke faste tillegg. Dette er viktig for å sikre de ansatte en tilstrekkelig god pensjon. I hyretabellen er det inntatt et eksempel på månedslønnsberegning for overstyrmann på brønnbåt med 84 timers arbeidsuke. Det tas utgangspunktet i en grunnhyre, som øker med økt ansiennitet. På toppen av den kommer et fritidstillegg, fast betaling for overtid, søndagstillegg, betaling for bevegelige helligdager og feriepenger. Det er summen av grunnhyre og disse tilleggene som utgjør den faste månedslønnen, og som dermed utgjør beregningsgrunnlaget for pensjon. Aktivitetstillegget og Sølvtranstillegget i den lokale særavtalen i Sølvtrans er til dels overlappende tillegg, for eksempel når det gjelder ansiennitetstillegg og overtid.
- (107) Formålet med Sølvtranstillegget er å forenkle og effektivisere lønnsutbetalingen, og det er angitt som et supplement til overenskomsten. Den lokale særavtalen er inngått med alle arbeidstakerorganisasjonene og Sølvtranstillegget tar opp i seg tillegg fra ulike overenskomster. Sølvtranstillegget fører ikke til at det gjelder fastlønsavtaler i Sølvtrans.
- (108) Aktivitetstillegget er riktignok fast, men heller ikke dette kan medføre at Sølvtrans kan anses å ha fastlønsavtaler.
- (109) Markeringstillegget, som følger av overenskomsten punkt 4.7 om markeringsberegning, har mer karakter av å være et variabelt tillegg. Satsene i hyretabellen tar høyde for at lønn for skipsførere skal ligge 10 % høyere enn for styrmennene, og det inngår i dermed i beregningsgrunnlaget for pensjon. Punkt 4.7 er en sikringsbestemmelse som kommer til anvendelse hvis sammensetningen av besetningen om bord i båtene i konkrete tilfeller fører til at lønnsforskjellen mellom skipsfører og nest best betalte om bord blir mindre enn 10 %. Etter det opplyste i saken, skjer dette mer sporadisk og ofte over kortere perioder.
- (110) Dommen er enstemmig.

SLUTNING

De saksøkte frifinnes.

Jakob Wahl
(sign.)

Eli Mette Jarbo
(sign.)

Ingse Stabel
(sign.)

Tor-Arne Solbakken
(sign.)

Niels Selmer Schweigaard
(sign.)

Roger Hansen
(sign.)

Bent Ove Hanasand
(sign.)

Rett utskrift bekrefte: